

заказчика строительства, показать отдельные аспекты в интерпретации темы аристократического дворца в творчестве Роберта Котта, в постверсальский период в истории французской архитектуры.

Раскрытие темы доклада осуществляется через определение некоторых норм дворцового строительства в первой трети XVIII в. во Франции, в основе которых — триада из почетного двора, собственно дворца и сада. В целом отмечаются универсальный и адаптивный характер канонического плана дворца в связи с условиями уже сложившейся городской застройки; ордерная система как основа архитектурного текста.

Требования заказчика определяются следующим образом: подчеркнуть статус епископского дворца; соблюдение исторического месторасположения (дворец в контексте страсбургского урбанизма).

В анализ предпроектной ситуации включены и такие аспекты, как сложности участка (его наклонный характер, расширение площади застройки в ходе строительства, отсутствие территории для сада); влияние личности владельца на иконографическую программу в отделке интерьеров и фасадов.

Изложенное определило многомерность архитектурного образа и содержательные подтексты эпохи, что позволяет рассматривать дворец как идейно-политический манифест французской монархии в период завоевания Эльзаса и одновременно, как образец аристократической архитектуры эпохи Просвещения.

С. Б. Рибалко

ЯПОНІЗМ У КОНТЕКСТІ АВАНГАРДНИХ ТЕЧІЙ

Японізм, як явище художньої культури, зазвичай розглядається на прикладі мистецьких практик кінця XIX — початку XX ст. Для багатьох дослідників сесецією (та іншими національними версіями ар-нуво) й завершуються огляди європейських реценції японського мистецтва. Окремі спостереження щодо інспірацій японізму у творчості представників українського авангарду містяться в межах більш загальних досліджень орієнталізму (І. Тесленко).

Важливим кроком у переосмисленні японізму стали дослідницькі праці І. Павельчук, у яких розглядається постімпресіонізм в Україні як закономірний результат розвитку мистецтва, де рішення назрілих художніх проблем живилося враженнями від японського мистецтва. У низці публікацій і, зокрема, монографії «На перехресті модерну: інспірації японізму у практиці українських колористів 1900–1930-х років» авторкою висвітлено процес адаптації японізму в практиці українських колористів, зокрема М. Бурачека, Ф. Кричевського, О. Мурашка, О. Новаківського, Ю. Северина. Дослідниця підкреслює, що навчання у європейських мистецьких закладах сприяло ознайомленню українських митців з провідними художніми тенденціями і, зокрема, японізмом. Між іншим, вона виділяє і притаманні японському мистецтву мотиви, що увійшли до художньої практики європейських та згодом українських художників.

Подальший розвиток зазначеної проблематики, на нашу думку, має розгортатися й у ширшій площині. Зокрема, заслугове на увагу педагогічна система весвітньовідомої архітектурно-дизайнерської школи Баугаус. Творці модерного мистецтва, що принципово відмовилися від академічної системи,

пропагували своїм учням загальний пропедевтичний курс, обов'язковий для подальшого навчання. У його межах знаходимо японський живопис тушшю (система засобів виразності якого формувалася за часів Середньовіччя), вправи з паперової пластики (що напрочуд наближені до оригамі), особливе ставлення до організації театральних вистав, у яких засоби виразності мають певні аналогії в традиціях Но та Кабукі. Як зазначала одна з колишніх студенток Баугаусу Ямавакі Мічіко, вона з чоловіком приїхала до Німеччини вивчати найсучасніше мистецтво, а зіткнулася з японською традицією. За її висловом, усе в школі нагадувало японську чайну церемонію. Навіть вбрання вчителя нагадувало їй прості та урочисті шати чайного майстра.

Серед українських митців, чия творча спадщина має розглядатися саме з урахуванням цієї двійстості нового мистецтва — Д. Бурлюк. Художник прибув до Японії у 1920 р., начебто транзитом до США, але затримався у країні транзиту майже на 2 роки. Для багатьох дослідників уявляється дивним, чому футурист не поспішав до країни, що уособлювала майбутнє, а щиро вивчав і ділився своїми відкриттями (словом, і фарбою) про віддалені від цивілізації японські острови.

Уявляється, що сьогодні на часі адекватна оцінка праць Д. Бурлюка у Японії, осмислення його творів у більш широкому контексті, з урахуванням харківської передісторії поїздки до Японії, мюнхенського періоду і зарубіжних творчих зв'язків, загальних тенденцій у розвитку японізму. У такому разі долаються суперечки щодо захоплення футуриста давньою культурою.

Особливої уваги заслуговує і вивчення подальшого поширення японізму в архітектурно-дизайнерській діяльності, через трансляцію ідей та педагогічних прийомів Баугаузу в педагогічні та творчі практики інших країн світу. Такий опосередкований японізм, сформований самою навчальною системою, часто не усвідомлюється його носіями і потребує спеціального вивчення.

А. В. Ожога-Масловська

СУЧАСНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЯПОНІЗМ: ВИТОКИ ТА НАПРЯМИ

Останні три десятиріччя у мистецькому просторі України спостерігається сплеск інтересу до японської культурної спадщини, який можна охарактеризувати як нову хвилю японізму. Японізм нової хвилі виник на підготовленому ґрунті. Протягом майже століття зберігався інтерес до японської культури та мистецтва, що знаходило прояв у творчості окремих українських митців (М. Бойчук, І. Падалка, В. Седляр, О. Соколов, О. Сорокін та ін.). Вагомий внесок у формування уявлень про Японію зробили науковці, які досліджували, пропагували й формували колекції японських артефактів. Їхня мистецька та публіцистична спадщина справила вплив на подальший розвиток мистецької японістики (публікації професора А. Краснова, матеріали періодичних видань «Всесвіт» (1926–1932 рр.) та «Східний світ» (1927–1931 рр.).

Важливу просвітницьку функцію виконували й приватні колекціонери, чия діяльність поклала початок формуванню майбутніх національних колекцій японського мистецтва (японська колекція Варвари та Богдана Ханенків, етнографічні колекції І. Гогунцова, А. Краснова).

На відміну від європейського японізму, який повноцінно реалізував себе у творчості імпресіоністів та мистецтві модерну наприкінці XIX — початку